

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ

ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಸಂದರ್ಶನ

ಎಂ.ಎಸ್.ಶ್ರೀರಾಮ್

ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿರುವ ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾದವರು. ಅವರು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲ ಪೂರ್ವರಾಗಿ ಶಿಕಾಗೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ದೆಹಲಿಯ ಐಐಟಿ, ಅಹಮದಾಬಾದಿನ ಐಐಎಂನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದತ್ತ ಒಲವು ತೋರಿದವರು. ರಾಜನ್ ಮೊದಲಿಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಪೂರ್ವ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳಾಗಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಸುಬ್ಬಾರಾವು, ಹಾಗೂ ಯಾಗಾ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ರೆಡ್ಡಿಯವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಕೊಡುವವರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಗಳಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಅನುಮಾನಗಳಿದ್ದರೂ ರಾಜನ್, ೨೦೦೮ರ ಅಮೇರಿಕದ ವಿತ್ತವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅತೀ ಮಾರುಕಟ್ಟೆತನದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಸೇವಿಂಗ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲಿಸಂ ಫ್ರಮ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲಿಸ್ (ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದು) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅಪಾಯದ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದವರು. ಆದರೆ ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್, ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು

ಗುರುತಿಸುತ್ತಲೇ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿತ್ತವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗಿನ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆವಾದಿಗಳಿದ್ದ ಆಶಾವಾದದ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಿಗಿದ್ದ ತೀವ್ರ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಹುಸಿಯಾಗಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಒಳವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುವ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ವರದಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಾನು ರಾಜನ್ ಜೊತೆ ಸುಮಾರು ೪೫ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದೆ. ಆ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷರರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸಿ ಅವರ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆದೆ. ಇದು ನಡೆದದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ತಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಡವರ, ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡದೇ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜನರನ್ನು ಮುಖ್ಯಧಾರೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಬಗ್ಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿರುವ ವರದಿಯಲ್ಲಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜನ್ ಅವರ ಜೊತೆಯ ಮಾತುಕತೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಧನ ಯೋಜನೆ, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಲ, ಸಹಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು - ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂವಾದ ನಡೆಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತ, ಮತ್ತು ಬಡವರ ಜೊತೆ ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬಹುದು, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ತೊಡಕುಗಳೇನು, ಮುಂದೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಂಥ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜನ್ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಓದುಗರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ, ಆಶಯ.

ಜನಧನ ಯೋಜನೆ

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಮೊದಲಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಾವು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದೇ? ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ, ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ಇರುವ ದೈಯೋದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹಿಡಿದ ದಾರಿಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆಯೇ? ದಾರಿಯು ಭಿನ್ನ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜನಧನ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಆ ಯೋಜನೆಯು ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ನೀಡಿದ ಎಚ್ಚರದ ಮಾತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ(ಬಡವರ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಅವರುಗಳನ್ನು ವಿತ್ತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಲು)ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಎನ್ನುವುದು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಇಂಥ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರಿದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಈ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಸುಸ್ಥಿರವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಒತ್ತಡ ಹೇರದಿರುವುದಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುವಷ್ಟು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೇ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೇರೇನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಏನೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ.

ಜನಧನ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸರ್ಕಾರವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದೆ, ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕರೆತರುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನೇರ ನಗದು ಪಾವತಿಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಈ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಬೆಸೆಯುವ ಆಲೋಚನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಖಾತೆಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನೇರ ನಗದು ಪಾವತಿಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಆಧಾರ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ಈ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಜನ ಎಷ್ಟು ಸಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳದೇ, ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಯೋಜನೆ ಸಾಗಿದರೆ ಸಫಲವಾಗಲಾರದು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಖಾತೆ, ಆಧಾರ್, ಮತ್ತು ನೇರನಗದು ಪಾವತಿ - ಈ ಮೂರೂ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾದದ್ದೇ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನೂ, ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ರೂಪುರೇಷೆಯನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಿಷ್ಟು: ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಾಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಬಳ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದ, ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ, ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಬಳಸಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ರೂಪಿಸಿರುವ ಹೊಸ ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು (ಕೆಲವು ಈಗಾಗಲೇ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ) ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು, ಅಥವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಂಪನಿಯ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ತಂದು ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ನಾವು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಕಡೆಯ ಹಂತದ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ. ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲ, ಸಣ್ಣ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಖಾತೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (ಪೇಮೆಂಟ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್) ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ನಾನು ನಿನ್ನಯಷ್ಟೇ ಸಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕೇ ಇರದ ಒಂದು ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಬೈಲ್ ಕರೆಂಸಿ ಮಾರುತ್ತಿರುವ ಪುಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂಗಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಇಂಥ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಇಂಥ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂಗಡಿಯೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಖಾತೆಯಿಂದ ಹಣ ಪಾವತಿಸುವ ಖಾತೆಗೆ ದುಡ್ಡನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಏಜೆಂಟ್ ಬಿಂದುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಹೀಗೆ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆ.

ಸಂಸ್ಥಾಗತ ನಾವೀನ್ಯದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಹಿನ್ನೆಲೆ

೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಪರವಾನಗಿಯಿತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಹತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಪರವಾನಗಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತಾದರೂ, ಇಂದಿಗೆ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಅಂಧಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಂತೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨೦೧೫ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಎರಡು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಹರವು ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಾವು ನೀಡುವ ಸಾಲದ ಅರ್ಧ ಭಾಗದ ರೂ. ೨೫ ಲಕ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೊಬಲಗಿನ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ನೀಡುವ ಸಾಲದ ೨೫ ಪ್ರತಿಶತ ಮೊತ್ತ ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ (ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಸೆಕ್ಟರ್) ಮೀಸಲಿಡಬೇಕು.

ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಕೇವಲ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಲೀ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಹಣ ಪಾವತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ವಿಮಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸಬಹುದು.

ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಹತ್ತು ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಹನ್ನೊಂದು ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲು ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಇವುಗಳು ೨೦೧೭ರ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ವೇಳೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು (ಲೋಕಲ್ ಏರಿಯಾ ಬ್ಯಾಂಕ್) ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ, ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳ ಕರಡನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದಾಗ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಸ್ಥಳೀಯತೆ-ಪ್ರಾಂತೀಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕುವ ಮಾತನ್ನಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತಿಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳು ಬಂದಾಗ ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದಿರಿ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ.....

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದರೆ ಆ ಸಾಧ್ಯತೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹೇರುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಆಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಮತೃಲ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಈಗ ಇವಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲವೇ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಅದು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ನಾವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳ ಕರಡನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದಾಗ, ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಲಘುವಿತ್ತೀಯ (ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್) ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವು “ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಣ್ಣ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ನಾವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗುವ ಅವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ, ಯಾಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದಂಡಿಸುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಮೇಲಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತೂಫಾನೂ ತಟ್ಟಬಹುದು, ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಹಾರವೂ ತಟ್ಟಬಹುದು.ಹೀಗಾಗಿ....

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹೌದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಅಪಾಯವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣದ ನಂತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಖೆ ತೆರೆಯಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿತ್ತು. ನಂತರ ೨೫% ಶಾಖೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಬಂತು. ಆದರೆ ಈ ನಿಯಮಗಳು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಿಯಮವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಪೂರ್ವ, ಉತ್ತರ ಪೂರ್ವ, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಂತೀರಿ?

ಡಾ ರಾಜನ್: ಇದರಿಂದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಬರುವುದು ಯಾವುದು? ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಯೇ, ಅಥವಾ ಉದ್ಯಮವೇ? ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳಿಲ್ಲ ನಿಜ, ಆದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದಲ್ಲ. ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಗಳಿಲ್ಲ. ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಒದಗಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ಬ್ಯಾಂಕು-ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ಏನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಯೇ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಲು

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ “ನನಗೆ ಸಾಲ ಬೇಕಿತ್ತು, ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.” ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನಾಡಬಹುದಾದರೂ, ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, (ಬಹುಶಃ) ತಮ್ಮ ಲಾಭದಾಯಕತೆಗೆ ಬಾಧಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವು. ನೀವು ೧೯೬೦ರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶಾಖೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಹಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಮತೋಲನ ತುಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮುಖ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಈ ಅಸಮತೋಲನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಅದಕ್ಕೇ ನಾವು ಈ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲೇ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅತೀ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಉಂಟಾಗಬಾರದು. ನಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಎನ್ನುವಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥಾಗತ ನಿರ್ಮಿತಿಯೂ ಬೇಕು. ಇಂದು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಬ್ಯೂರೋಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ಯೂರೋಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಪ್ರತೀಬಾರಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ - ಆಧಾರ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ - ಗ್ರಾಹಕರು ಎಷ್ಟು ಸಾಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೇ? ಇಂದು ಗ್ರಾಹಕರು ಸಾಲ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಎನ್.ಒ.ಸಿ (ನೋ ಅಬ್ಜೆಕ್ಷನ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್) ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದರೆ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಬ್ಯೂರೋಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲವೇ.....

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಅದು ನಿಜ! ಆ ಮಾಹಿತಿ ಆಧಾರ್‌ಗೆ ಕೊಂಡಿಹಾಕಿಲ್ಲ, ಒಂದು ವಿಳಾಸ-ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ. ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾಡೋದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎರಡನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಲ ಪಡೆದವರು ಅಡ ಇಟ್ಟ

ಆಸ್ತಿಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಡ ಇಟ್ಟ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಅಡ ಇಟ್ಟು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥಾಗತ ನಿರ್ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ (ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಬ್ಯೂರೋ, ಅಡಯಿಟ್ಟಿ ಆಸ್ತಿ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು), ಹಾಗೂ ಸಾಲ ತೀರಿಸದವರ ಮೇಲೆ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಇವುಗಳಿದ್ದಾಗ ಸಾಲವು ಇನ್ನೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಈ ವಿಷಯ ನನಗೆ ನಿಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೂ, ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಹೂಡಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡುವ ಸಾಲದ ೧% ಪ್ರತಿಶತವೆಂದು ನೀವು ನಿಖರಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ತೊಂದರೆ ಇರುವುದು ಅವರು ನೀಡುವ ಸಾಲದಲ್ಲಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದ, ಸಾಲದ ಉದ್ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದ ಈ ತೊಡಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಅಪಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಮಾಣದ ಹೂಡಿಕೆಯಿಂದ ಠೇವಣಿದಾರರ ದುಡ್ಡು ಜೋಪಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನು ಲಾಭ? ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೂಡಿಕೆಯ ಪರಿಮಾಣವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಲಾಭಾಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಹೂಡಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ರಿಸ್ಕ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಿರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಮಾನವಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತೇವೆನ್ನುವ ವಾದ ಸರಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸಾಲಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಲದ ಉದ್ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಬೇರೇನಾದರೂ ಮಾರ್ಗವಿದೆಯೇ? ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಟ್ರಷರಿ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೇ?

೧ ಸರಕಾರ ಮಹಾಜನತೆಗೆ ಬಾಂಡುಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಬಡ್ಡಿ ದರಕ್ಕೆ, ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಕಾಲಕ್ಕೆಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬಡ್ಡಿದರ ಬಾಂಡುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಬಡ್ಡಿದರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದರೆ, ಎರಡನೇ ಹಂತದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಡುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ-ಮಾರುವ ದರ ಅದರ ಮುಖಬೆಲೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಲಾಭ-ನಷ್ಟವನ್ನಾರ್ಜಿಸಬಹುದು.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಸ್ ಮಾಡಬಹುದು. ನೀಡಿರುವ ಸಾಲಗಳು ಒಂದು ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಇತರರಗೆ ಆ ಇಡೀ ಸಾಲದ ಕಂತನ್ನು ಮಾರಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀಡಿದ ಸಾಲದ ವಸೂಲಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸದೇ ಕಂತನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವುದು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲಗಳ ವಸೂಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಏರ್ಪಾಟರಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಬಾಸಲ್ ೩^೩ ನಿಯಮಗಳು ಈ ಸಣ್ಣ ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಮುಂದೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಕಡೆಗೂ ಬಾಸಲ್ ನಿಯಮಗಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆವೃತ್ತಿ ಅನ್ವಯವಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲದೇ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಧನರಾಶಿ, ಆರ್ಥಿಕತೆ ಕುಸಿದಾಗ ಬೇಕಾದ ಕಾಪು ಹಣ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುವುದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ನೋಡೋಣ.

೧ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ನೀಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ (ಮತ್ತೆ ವಸೂಲು ಮಾಡಬೇಕಿರುವ ಮೊಬಲಗು)ಯಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ "ಆಸ್ತಿ"ಯನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮೊಬಲಗನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವರ್ಗಾಯಿತವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಂತುಗಳಾಗಿಯೂ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸಾಲವು ವಸೂಲಾದಾಗ, ಇಂಥ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡವರ ಹಣವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಬಡ್ಡಿ, ಮತ್ತು ಸಾಲ ವಸೂಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಆಗಬಹುದಾದ ನಷ್ಟವು ಕಂತು ಖರೀದಿಸುವವರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಲವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೊರುವ, ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಈ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಸೇಷನ್ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲುಂಟು. ಒಂದು ವಿತ್ತೀಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಗದದ ಚೂರಾಗಿ (ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ) ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಸೇಷನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೨ ಬಾಸಲ್ ಅನ್ನುವುದು ಸ್ಪಿಸ್ ದೇಶದ ಒಂದು ನಗರ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಂತಹ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ವಿತ್ತೀಯ ತಜ್ಞರು ಸೇರಿ, ವಿತ್ತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಡಲು ಬೇಕಾದ ನಿಯಮ, ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಈವರೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮೂರು ಒಪ್ಪಂದಗಳಾಗಿವೆ. ಬಾಸಲ್-೨ ಇತ್ತೀಚಿನದ್ದು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಳಿಯಿರಬೇಕಾದ ಮೂಲಧನ ಮತ್ತು ಷೇರುದಾರರ ಮೊಬಲಗು, ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯಧಾರೆಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ನಿಯಮಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ೧೯೮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬೆಸೆದು ಇಂದು ೫೭ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಇನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಈಗ ಈ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡಲ್ಲದೇ, ಒಂದೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವೂ ಇದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಜ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿತ್ತ ಮಂತ್ರಾಲಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಹೌದು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ದೆಹಲಿ ಅಥವಾ ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಆಗಬಾರದು. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅತೀ ದೊಡ್ಡದಾದರೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಅಪಾಯವಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸರಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯನುಸಾರವಾಗಿ - ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ ಸಾಲ ನೀಡುವದನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಡಿದ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕು, ಮನೆ ಸಾಲವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೀಗೆ ಸಾಲದ ಉದ್ದೇಶದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಒಡೆದು ಆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ? ಈಗ ಕೆಲವು ಆದ್ಯತೆಗಳನುಸಾರವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಾಲದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಸೆಕ್ಟರ್ ಲೆಂಡಿಂಗ್ ನೋಟ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೀರಿಬಹುದು ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಮಾತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ಬರಬಹುದೇ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: "ಸಾಲದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ"ಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಉದ್ಭವವಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿದೆ. ಆದ್ಯತೆಯನುಸಾರವಾಗಿದ್ದೇ

ಳಿ ಪ್ರತೀ ಬ್ಯಾಂಕೂ ತಾನು ನೀಡುವ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ೪೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನಿಯಮ. ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಯಲ್ಲಿ ೧೮ ರೂಪಾಯಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಹೊಸ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೮ ರೂಪಾಯಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಆದರೆ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ಗುರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಶುಲ್ಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಬರೆದುಕೊಡುವ ಪತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಸೆಕ್ಟರ್ ಲೆಂಡಿಂಗ್ ನೋಟ್ಸ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸವಲತ್ತನ್ನು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಇನ್ನೂ ಘೋಷಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಇರಾದೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ, ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬಹುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ವೆಷಲ್ಯೆಸ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಾವು ದೆಹಲಿ ಅಥವಾ ಮುಂಬೈನಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಾರದು. ಇದನ್ನು ಆಯಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನೀತಿಯು ಚೌಕಟ್ಟು ಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಈ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಸರಕಾರ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ನಾವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥ, ಸಶಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಂಡಲಿಗಳಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಅವರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಂಡಲಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನೀಡಬೇಕು. ಅವರೇ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ನೀತಿ ಒಳಿತು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಿ. ಹೀಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಂಡಲಿಗಳು ಏರ್ಪಾಟಾದಾಗ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ “ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಧರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಜಕ್ಕೂ ನೀವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಒಂದು ಸರಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅದು ಯಾವ ಬ್ಯಾಂಕು ಎಂದು ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಆಗದ ಹಾಗೆ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ನಿಜ! ಯಾವ ಬ್ಯಾಂಕು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಅವರುಗಳೇ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಲಿ. ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತುಮಾಡಲಿ. ಇದನ್ನು ವಿತ್ತ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಅಥವಾ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದರೆ? ಅನೇಕ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಡವರ ಜೊತೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇವು ನೋಂದಾಯಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು: ಸೊಸೈಟಿ, ಟ್ರಸ್ಟ್, ನಿಯಂತ್ರಣದಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಲಾಭಾಶಯವಿಲ್ಲದ ಕಂಪನಿಗಳು - ಹೀಗೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನು?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡವ್ಯಾಪಾರಿಯರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ನೋಂದಾಯಿತವಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು - ಇಂಥವು ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ - ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಷ್ಟು ಬೆಳೆದ ಹೊರತೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೇನೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಧರದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಿಂತ, ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಹಾಗಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ದುಡ್ಡು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಜನ ಮೊದಲಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಟುಗಳು, ತನಿಖಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧ್ಯರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾವು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅಪರಾಧ ತನಿಖಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪೋಲೀಸು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಜನತೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ...ಅವು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದರೂ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಬೇಕು.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಹೌದು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ದೊಡ್ಡದಾದಷ್ಟೂ ನಮಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಬೇಕು. ಪುಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಿಷ್ಟು - ನೀವು ಜನತೆಯಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಠೇವಣಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪರಾಧ. ನೀವು ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ವಾಪಸ್ ಮಾಡದೇ ಇರುವವರೆಗೂ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜನರ ದುಡ್ಡನ್ನು ದರೋಡೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಹಣ ವಾಪಸ್ ಮಾಡದೇ ಇರುವವರೆಗೂ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರವಾನಗಿಯಿಲ್ಲದೇ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ಅಪರಾಧೀಕರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಈ ಎರಡೂ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್

ಪ್ರಶ್ನೆ: ೨೦೧೦ ಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುವು. ಆ ನಂತರ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಘಟನೆ^೫ ಆಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಿಜರ್ವ್

೫ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಘಟನೆಯೆಂದೇ ಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ. ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪೈಪೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತ - ಜಬರ್ದಸ್ತಿ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಾ ಜನರನ್ನು ಸಾಲದ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ, ಅತೀ ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಮಾತು

ಬ್ಯಾಂಕು ಮಾಲೇಗಾಮ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ದಿನವೇ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕೂ ತನ್ನ ಚಂದಿಗಡ್ ಬೋರ್ಡ್ ಮೀಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ಒಂದು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಮಾಲೇಗಾಮ್ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದಿರಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇಂದಿಗೂ ವರ್ತಿಸಬಹುದಾದರೂ ಕೆಲವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಒಟ್ಟು ಆಸ್ತಿ, ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಟ್ಟಳೆ ಪಾಲಿಸಿವುದು ಕಷ್ಟ. ಗ್ರಾಹಕರು ಎರಡಕ್ಕಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಪಡೆದ ಸಾಲಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಬ್ಯೂರೋದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಬ್ಬರೆ ಗ್ರಾಹಕರು ಎಷ್ಟು ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೀಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ. ಅತೀ ಸಾಲ ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ಪರ್ಯಾವೇಕ್ಷಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅದು ನಿಜವಾದರೂ, ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ೮೫% ಸಾಲವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ.೬೦,೦೦೦ (ನಗರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರೂ.೧೨೦,೦೦೦) ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಟ್ಟಳೆಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು(ಆದಾಯದ) ಮಾಹಿತಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ, ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಲೀ, ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಲೀ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ನಾವು ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಉದಾರೀಕರಿಸಬೇಕು. ಇಡೀ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ (ನಾನ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಂಪನಿ) ವರ್ತಿಸುವಂತಹ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸವಲತ್ತುಗಳು ದೊರೆತಾಗ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಮಹಿಳೆಯರು ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಾಗದೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿಯೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬಂತೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ (ಆಗ ತೆಲಂಗಾಣಾ ವಿಭಜನೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ) ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು. ನಂತರ ಆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಕಾನೂನೂ ಆಯಿತು. ಈ ಕಾನೂನಿನ ಫಲವಾಗಿ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕಾನೂನಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾದುವು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡಿದ ಸಾಲಕ್ಕೆ “ಆದ್ಯತೆಯ ಸಾಲ” (ಪ್ರಯಾಟಿ ಸೆಕ್ಟರ್) ಬಾಧ್ಯತೆಯ ಕೆಳಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ಸವಲತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು “ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್” ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಲ್ಲದೇ, ಆ ಸಾಲದ ಮೊಬಲಗಿಗೆ ಆದ್ಯತಾ ಸಾಲದ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆಂದೇ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹೌದು ೮೫% ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಗ್ರಾಹಕರು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆದಾಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಆ ನಡುವುದ್ಯದ ಸಾಲದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ನಿಜ. ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ರೀತಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ನಿರಂತರತೆಯತ್ತ ಒಯ್ಯಬೇಕು. ನೀವು ೯೫% ಲೀಸಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಕಟ್ಟಳೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ೭೦% ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಸವಲತ್ತು ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನೀವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಿಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ರೀತಿಯಿಂದಲ್ಲ. ೦-೧ ವರ್ಗೀಕರಣ ಇರಲೇಬಾರದು.

ಮುದ್ರಾ^೬

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಮುದ್ರಾದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಾ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಖಂಡಿತವಾಗೂ ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವಿಷಯವೆಂದರೇ ಮುದ್ರಾ ನೋಂದಾಯಿತ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು

೬ ಈ ೨೦೧೫ರ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿತ್ತ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮುದ್ರಾ (ಮೈಕ್ರೋ ಯುನಿಟ್ ಡೆವಲಪ್ ಮೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ರೀಫೈನಾನ್ಸ್ ಏಜೆನ್ಸಿ)ಯ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುದ್ರಾ ಲಘು, ಸಣ್ಣ, ಅತೀ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ರೂ.೧೦ ಲಕ್ಷದ ಮಿತಿಯ ವರೆಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಯಿದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಿದೆಯಾದರೂ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂಪನಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಾವೇ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿಲುವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಸಾಲ ನೀಡುವಲ್ಲಿರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದರ ನಿವಾರಣೆ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುದ್ರಾ ಬ್ಯಾಂಕು ಈ ಆಯಾಮಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬಂದು ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೌದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಷಯವೇನು? ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಮಾರ್ಗ ಉದ್ಯಮಿಗಳತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಲವನ್ನು ತಳ್ಳುವುದಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ, ಸಾಲ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಉದ್ಯಮಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಂದರವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಪರಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಂದರ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಮತ್ತು ನಿಯಮಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿರುವುದರಿಂದ.

ನೀವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದೀರಿ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೇನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ಯಾರು ಏನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ನಿಯಮವನ್ನು ಲಾಗೂ ಮಾಡುವುದೂ ದುಬಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಲಗಾರ ತಾನಾಗೇ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೀವಿದ್ದೀರಿ. ಸಾಲಗಾರ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಕುಶಲತೆಯಾಗಲೀ ಮನಸ್ತತ್ವವಾಗಲೀ ನಿಮಗಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಲೆಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ವಿವರವೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸಮೀಪವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಹೊರತೂ ಈ ಕಂದರವನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿದರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ..ಬಡ್ಡಿಯ ಚರ್ಚೆಯೂ ಬರುತ್ತದಲ್ಲವೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಇಲ್ಲ. ಬಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಸಬ್ಸಿಡಿ ನೀಡಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅದು ಲಾಭತರದಿದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೆಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಸಂಘಟಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ - ನೀವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ, ಹೇಗೆ ಸಾಲ ಪಡೆದವರ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸುತ್ತೀರಿ?

ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡ್ಡಿವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನೂ ಜನರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಕೆಲವರಲ್ಲಿದೆ. ಅವನು ಹಾಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ನೀಡದಿರಲೂಬಹುದು.

ನಾವು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಮೊದಲೇ ದೊಡ್ಡಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ವಿಫಲವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ, ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು. ರೀಫೈನಾನ್ಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದೇ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಸೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದರ ಪರಿಹಾರವಿದೆಯೇನೋ. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ನಿರ್ಮಿತಿಯಿಂದ ಇದು ಸಾಧಿಸಬಹುದೇನೋ. ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಮುದ್ರಾ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಸಮಸ್ಯೆ ಮಾತ್ರ - ಅಸಂಘಟಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಕೆಲ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ. ಸರಿ, ಆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂದು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸೋಣ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು, ಅದು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಚೌಕಟ್ಟು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾವು ಭರಿಸಲಾಗದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡಬೇಕಾದ ಕಟ್ಟಳೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡೋಣ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಖಂಡಿತ. ನಾವು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ, ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯಾರಿಗೆ ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದ್ಯತೆ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೀತಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದನ್ನುವುದೇ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ತಹತಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರು ನಮಗೆ

೭ ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬ್ಯಾಂಕು ನೀಡುವ ಸಾಲದ ೪೦ ಪ್ರತಿಶತ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ೧೮ ಪ್ರತಿಶತ ಎನ್ನುವ ನಿಯಮವೂ ಇದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಸಮಿತಿಯೊಂದರ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯಿತು.

ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ತಳ್ಳೋಣ. ಮಿಕ್ಕಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಟ್ಟರೆ - ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗಲೂ ಬ್ಯಾಂಕು ನೀಡುವ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ೧೮% ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ೭% (ಮುಂದೆ ೮%) ಸಾಲ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕು. ಇದು ಕಷ್ಟದ ಗುರಿ. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಾಲ ಬೇಕಿರುವುದು ಇಂಥವರಿಗೇನೇ. ಸಣ್ಣ, ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರು, ಲಘು ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಪರಿಮಾಣದ ಸಾಲವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರ, ಮಿಕ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದು ಸರಳವಾದ ಮಾತು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಆ ಸಾಲದ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಲಘು ಉದ್ಯಮದ ಸಾಲಗಳು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಮಾಣ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಈ ಮಾತು ನನ್ನನ್ನು ಕೃಷಿ ಸಾಲದತ್ತ ಕರೆತರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಂತೆ ಇದೊಂದು ದುಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆ (ವಿಕೆಡ್ ಪ್ರಾಬ್ಲಂ). ಆದ್ಯತಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾಲದ "ಜವಾಬ್ದಾರಿ"ಯನ್ನು ಖರೀದಿ-ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ಮೊಬಲಗು ನೀಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರೂ, ಸಾಧಿಸಬೇಕಿದ್ದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದು. ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಕೇವಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಡುವೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಕೃಷಿ ಸಾಲಗಳು ಈ ಬಾಧ್ಯತೆಯ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಿನ್ನ ಕಾಯಿದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರಪಣನ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಅಂತರಪಣನವಾಗುವಂತೆ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ? ಅಂದರೆ, ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ಸಾಲನೀಡುತ್ತವೆ. ಆ ಸಾಲವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಖರೀದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಕೃಷಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೃಷಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ, ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ತುಸು ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಈ ಮಾರ್ಗ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಅತೀ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವೆನ್ನಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದೇ ಇದರಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ. ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಕೃಷಿ ಸಾಲದಿಂದ, ಆದ್ಯತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈಯುವಂತೆ ಇದು

ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಾಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಹೊರದಬ್ಬುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಸಾಲವೂ ಇದರಿಂದ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಹೊರತೂ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅದರ ವಿಸ್ತೃತ ಗುರಿಯತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಸಮಿತಿ ಆದ್ಯತೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಡುವೆ ಖರೀದಿ-ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಇದು ಮುಂದೆ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಇದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತೀರಾ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಸದ್ಯಕ್ಕೆದು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೋ ನೋಡೋಣ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಈಗ ಸರಕಾರ ಕೃಷಿ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಬ್ಸಿಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಅಂದರೆ ಕೃಷಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದು ಒಂದು ಭಾರ ಎನ್ನಿಸದೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಎನ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಸಬ್ಸಿಡಿ ಅಂದಾಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ೯% ಬಡ್ಡಿ ದರಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತೊಡಕಾಗಿರುವುದು ಸಬ್ಸಿಡಿಯಿಂದಲ್ಲ ? ಬದಲಿಗೆ ದರವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ. ಸಬ್ಸಿಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ನಾವು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಗಾರದ ಅಡವಿಟ್ಟ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಗಮನವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಕೃಷಿ ಸಾಲ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಲು, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಡವಿಡಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನೀಡದಿದ್ದರೆ, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಸಾಲವನ್ನು ನಾವ್ಯಾಕೆ ಕೊಡಬೇಕೊಂತ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಜ. ಆಗ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಸಾಲದಂತೆ ಕಾಣುವ, ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕೃಷಿಸಾಲವಲ್ಲದ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ನಾನು ನನ್ನ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಅಡ

ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸಾಲ ಚಿನ್ನದ ಮೇಲಿನ ಸಾಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೃಷಿ ಸಾಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದರೂ, ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಈ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ನಷ್ಟವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲವೇ? ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸೇಕರಿಸುವ ಧನಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಅದು ಹಾಗಿರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ೪% ಬಡ್ಡಿಗೆ ಸಾಲಪಡೆದು ಅದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹಣವನ್ನು ೮% ಬಡ್ಡಿದರಕ್ಕೆ ಠೇವಣಿಯಿಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಅದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಸರಿ.

ಟಪಾಲು ಬ್ಯಾಂಕು

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪರವಾನಗಿ ಕೇಳಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ವಿತ್ತ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪರವಾನಗಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಟಪಾಲಿಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿರಲು ಪರವಾನಗಿ ಯಾಕೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಅವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪರವಾನಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಸರಕಾರದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಘೋಷಣೆ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ (ಈಗ ಟಪಾಲಿಗೆ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪರವಾನಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ).

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪರವಾನಗಿ ಕೊಡುವ ವಿಚಾರ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡುವದೇ ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆದರೆ ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗ ಈಗಾಗಲೇ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಹೌದು. ಅವರು ಹಾಗನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಯಾದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ, ಸಂಸ್ಥಾಗತ ರೂಪರೇಷೆ, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣದ ಜೊತೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ಒಳಿತು. ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್

ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗದ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಎನ್ನುವದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಬೇಕು. ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗ ನುರಿತವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಿತ್ತು. ಆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯೂಹಗಳಿದ್ದುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮುಂದಿನ ೬-೭ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಒಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮಾತಿತ್ತೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಏಕಾಏಕಿ, ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೇ ಸಾಲದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆತಂಕವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಆ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ೨ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಈ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ, ಆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಾಪನವೇನು, ಮಾಪನಕ್ಕವಶ್ಯಕವಾದ ಅನುಭವವೆಲ್ಲಿದೆ? - ಈ ಎಲ್ಲದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಬೇಕಿತ್ತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸಾಲ ನೀಡುವ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾದ ವಿರೋಧಾಭಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಲ್ಲವೇ? ಜೊತೆಗೆ ನೀವು ವ್ಯವಹಾರದ ಗಾತ್ರದ ವಾದವನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ...

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಹೌದು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ನಗದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಿ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ, ವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ತೊಡಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಾಗ, ನಾವು ಕ್ರಮಕ್ರಮೇಣ ಟಪಾಲು ವಿಭಾಗದ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀತನದತ್ತ ಒಯ್ಯುವ ದಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಟಪಾಲು ಬ್ಯಾಂಕು ಬರೇ ನಗದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ-ಪಾವತಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಅಂಚೆಯವರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಚಯವಿದೆ, ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ಒಂದು ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂಚೆಯವ ಕೇವಲ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಸ್ತಿತ್ವ-ವಿಳಾಸವನ್ನು ನಿಖರಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ. ಗ್ರಾಹಕರು ಅವನ ಪರಿಚಿತರಾದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಪಕ್ಕಪಾತವಿಲ್ಲದೇ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುತ್ತದೆಯೇ? ಅವನು ಹೇಗೆ ಸಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಬಲ್ಲ?

ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಈಗ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯಧಾರೆಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದ್ದೀರ. ಆದರೆ ಅದು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಲಾಭಾಂಶವನ್ನು ಹಂಚಬಹುದಾದರೂ ಮಿಕ್ಕ ಉಳಿಕೆಯು ಯಾರಿಗೂ ಹಂಚಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿರುವಾಗ ತತ್ವವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದೇ ಅವುಗಳ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಸಾಧುವೇ, ಸಾಧ್ಯವೇ, ಹೇಗೆ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ನಾವು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಆಯ್ಕೆಗಳಿವೆ. ಮಾಲೇಗಾಮ್ ಸಮಿತಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತಹ ಸಂಸ್ಥಾಗತ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಿಯಂತ್ರಕರಾಗಿ ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಚೌಕಟ್ಟು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ದಾರಿಯೆಂದರೆ ಅವು ಮಿಕ್ಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಂತೆ ಖಾಸಗೀ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಬಹುದು. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಠೇವಣಿದಾರರಿಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಹೂಡಿಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿನ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಠೇವಣಿದಾರರಲ್ಲದೇ ಸಾಲಗಾರರು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲಾ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಅದು ಸರಿ!

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕ್ಷಿಪ್ಪವಾದ ವಿಷಯವಲ್ಲವೇ?

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸದಸ್ಯರು ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಭರಿಸುವ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬೇಕೇನೋ. ಅಥವಾ ಈ ಪರಿಮಾಣ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಷೇರು ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರಹಿಡಿದು ಹೋಗಬಹುದು. ಹೀಗಾದಾಗ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗದಿರಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟ ಲಾಭಾಂಶ ಮತ್ತು ನಿಕ್ಷೇಪ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವುದು?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಅದನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹಂಚಿಡಬೇಕೇನೋ. ಹಾಗಾದಾಗ ಅದರ ಸಹಕಾರಿ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ..

ಅಂತಿಮ ಕೊಂಡಿ

ಪ್ರಶ್ನೆ: ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನನ್ನು ತಲುಪುವುದೇ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಹಿಂದಿನ ಯತ್ನವೆಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಏಜೆಂಟುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನೀಡಿದ್ದು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಿಶ್ರ ಫಲವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಬೇರೇನಾದರೂ ಯೋಚನೆಗಳಿವೆಯೇ?

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಏಜೆಂಟರಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಮೊಬೈಲ್ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದರೆ ಪೋನಿನ ಮೂಲಕವೇ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸಬಹುದು. ನಗದು ಸ್ವೀಕಾರ-ಪಾವತಿಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಏಜೆಂಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಭಾರತೀಯ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಆ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ಗ್ರಾಹಕ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಕಾರುಬಾರನ್ನು ಈ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಗ್ರಾಹಕ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಡೆಸುವವರ ಠೇವಣಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮಿತಿ ತಲುಪಿದರೆ ಶಾಖೆ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಗದನ್ನು ಪಾವತಿಸಿ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕೇಂದ್ರ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಪರಿಮಿತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಈ ಏಜೆಂಟರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿಯಾದರೂ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಂತಿಲ್ಲ.

ಡಾ. ರಾಜನ್: ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದೇನೆಂದರೆ, ಈ ಏಜೆಂಟು ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದು, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಒಂದು ಬದಿದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಓ ಹೌದು. ಪೋಟೋಕಾಪಿ, ವಿಮೆಯ ಮಾರಾಟ, ಇತರೆ ಚಿಕ್ಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಈ ಏಜೆಂಟರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸರಕಾರಿ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಈ ಏಜೆಂಟರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹೌದು ಸಹಜ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಟ್ಟಿ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾಭವನ್ನಾರ್ಜಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ನಿಜ! ನಿಖರ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳು

ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾದರಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಲೇಬಲ್^೮ (ವಿವಿಧ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವ) ಏಜೆಂಟರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಭಿನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅವರು ನಗದು ಪಾವತಿ-ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಈಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಯಾವ ಬ್ಯಾಂಕು ಅವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಮೂಲ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಏಜೆಂಟರಾಗಿದ್ದು ಮಿಕ್ಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಗದನ್ನೂ ಪಾವತಿಸಲು ತೊಡಕಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆ?

ಕಡೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಒಂದು ಖಾಸಗೀ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನೀವು ಈ ಸಂಸ್ಥಾಕತ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದವರು. ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಭಾರತದ ವಿತ್ತವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನೂರು ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಎನ್ನುವ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆಯೇ? ಆಂತರಿಕ ತೊಡಕುಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿವೆಯೇ? ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು (ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ತಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು.

ಡಾ ರಾಜನ್: ನನ್ನ ವರದಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನೇಕ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಕರಂಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬಡ್ಡಿದರದ ಭವಿಷ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ನಾನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಿರೋಧಿ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಾನು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೇನೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ತಲ್ಲಣದ ನಂತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಪ್ರವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಪ್ರಶ್ನೆಗೊಳಗಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳಿವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿದೇಶೀ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಾಲದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನೋಡೋಣ.

^೮ ಬಿಳಿಯ ಲೇಬಲ್ ಎಟಿಎಂಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಅರ್ಥಾತ್, ಖಾಸಗಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಎಟಿಎಂ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಖಾತೆಯಿಂದ ನಗದನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಒಂದೊಂದು ಪಾವತಿಗೂ, ಬ್ಯಾಂಕು ಎಟಿಎಂ ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಏಜೆಂಟರಿಗೂ ವರ್ತಿಸಬಹುದೇ ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ಭಾಗದ ಮಾತುಕತೆಯ ತಿರುಳು.

ಸಾಹೂ ಸಮಿತಿ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸದೇ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲೇ ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯದ ಬೆಲೆಗಳ ಏರುಪೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿದೇಶೀ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಸಾಲ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎನ್ನಬೇಕೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯದ ಬೆಲೆಯ ಏರುಪೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೆಲೆಯ ಏರುಪೇರಿನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಕಡಾ ಒಂದೂವರೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಡಾಲರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದು ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ರೂಪಾಯಿನ ವಿರುದ್ಧ ಡಾಲರಿನ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಅವರು ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಗ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಾನು ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ನೀವೇ ಈ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುನಿರ್ಮಿಸಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗುವುದು ಬ್ಯಾಂಕೇ. ಆದರೆ ಡಾಲರಿನ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದೇ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದರೆ ಅವರು ಒಂದು ಟನ್ ಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅಂದರೆ ಬಂದ ಲಾಭವು ಉದ್ಯಮಿಗೆ, ಆದರೆ ನಷ್ಟವು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವ ಮಹಾಜನತೆಗೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಡಾ.ರಾಜನ್: ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ! ರಕ್ಷಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಈ ಆಟವನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ದಿವಾಳಿ ಎದ್ದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾನೂನು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನೈತಿಕತೆಯ ಸವಾಲು ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ರಕ್ಷಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಉದಾರ-ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹಾರುವುದು ಮಹಾ ಆಶಾದಾಯಕವಾದ ವಿಷಯವಾಗಬಹುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರುಗಳು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದು ಅವರು ಪಡೆದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದೂ ನಮಗೆ ಕಷ್ಟದ ಮಾತು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಈ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೊದಲ ದಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆದು ಎರಡನೆಯ ದಿನ

^೯ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಈ “ರಕ್ಷಣೆ” ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿನ ಏರುಪೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ನೀವು ನೂರು ಡಾಲರು ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ. ನೂರು ಡಾಲರನ್ನು ಡಾಲರಿಗೆ ರೂ.೫೦ರಂತೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತೀರಿ. ನಾಳೆ ಡಾಲರಿನ ದರ ರೂ.೬೦ ಆದರೆ, ಅದೇ ನೂರು ಡಾಲರುಗಳನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸಲು (ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಕೇವಲ ಅಸಲನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸಲು) ಬಂದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಏರುಪೇರಿನ ಲಾಭನಷ್ಟವನ್ನು ಒಂದು ಶುಲ್ಕಕ್ಕೆ ಭರಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಿದಾಗ ಆ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯುವ ಪರಿಯೆಂತು? ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅತೀ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ನಾನು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟಕಾರಣಗಳಿರಬೇಕು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ವಿಚಾರ ದಂತಗೋಪುರದಿಂದ ಬಂದದ್ದೋ ನೆಲದ ನಿಜದಿಂದ ಬಂದದ್ದೋ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮ್ಯನೇಜರುಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತ ದೃಷ್ಟಿವಿದ್ದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ನಿರ್ವಾಹಕ ಅದನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸಲೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬರಬಹುದಾದ ಫಲಿತವು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲೂ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ-ರಿತನವಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವವಿತ್ತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ಒಳಿತು. ಆ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆ ಹೇರುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಬೇಕು.

ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ: ಪರಂಪರೆಯ ನವೀಕರಣದ ಹರಿಕಾರ ಸಂದರ್ಶನ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.

ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ದಿಕ್ಕಿನ ವಿಶಾಲ ಅಭಿಮಾನಿ ವರ್ಗವಿದೆ -- ಒಂದು, ಅವರ ಘನ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದು ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರ ಗುಂಪು; ಇನ್ನೊಂದು, ಅವರ ಆಕರ್ಷಕ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರೋಮಾಂಚಿತರಾದ ಆಸಕ್ತರ ಬಳಗ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ದರ್ಶನ -- ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಹರಹು ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದು. ಮಾಧ್ವದರ್ಶನದ ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಅವರು ಆನಂದಮಾಲ, ವಾಯುಸ್ತುತಿ, ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಅನೇಕ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಮಾಧ್ವರಾಮಯಣ, ಮಂಗಲಾಷ್ಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ-ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಗೀತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಭಾರತದ ಮಹತ್ವದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪಠ್ಯಗಳ ಕುರಿತೂ ಅವರು ವಿಭಿನ್ನ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಿರುವ ರೀತಿಯೂ ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಬಹುತೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರು, ಸಂಸ್ಕೃತದ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು, ಅದರ ಅರ್ಥವರ್ಧನೆಯಾಗುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮರುರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ -- 'ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಮ್' ಅವರ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ 'ನೆನಪಾದಳು ಶಕುಂತಲೆ'ಯಾಗುತ್ತದೆ; 'ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತೆ'ಯನ್ನು ಅವರು

‘ಮತ್ತೆ ರಾಮನ ಕಥೆ’ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ‘ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕಮ್’ ನಾಟಕವು ‘ಆವಮಣ್ಣಿನ ಆಟದ ಬಂಡಿ’ ಎಂಬ ಅಪರೂಪದ ಹೆಸರು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮೂಲತಃ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತರಾಗಿರುವುದು ಪ್ರವಚನಕಾರರಾಗಿ. ಕಳೆದ ಹಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ದೂರದೂರದ ಕುಗ್ರಾಮಗಳವರೆಗೂ, ನೂರಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರವಚನದ ಸರಣಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ; ಜನಪ್ರಿಯ ಆರ್ಕಿಸ್ಟ್ರಾಗಳಿಗೆ ಜನ ಸೇರುವ ಹಾಗೆ ಇವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ವಿಶಾಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕವರ್ಗ ಒದಗಿಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಧರ್ಮ-ದರ್ಶನ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿಭಜನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಭಾರತದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಪಠ್ಯ-ಪಠಂಪರೆ-ತತ್ವ-ಆಚರಣೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶಾಲ ಕಥನವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು, ಆ ಮೂಲಕ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನರಾವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ೨೩-೨೪ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೫ರಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ೮೦ ವರ್ಷ ತುಂಬುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ, ನಾನು ಕಿರು ಸಂಭಾಷಣೆಯೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬಯಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದೆ. ‘ನಿಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ವಿಸ್ತಾರಗಳ ಹರಹು ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದು; ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಲೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ನಾನು ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಹೇಳಿದರು -- ‘ನನಗೆ ವರ್ತಮಾನದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವಿದೆ, ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ, ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಆದೀತು!’ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಿರುಸಂದರ್ಶನದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ -- ಎಂಬ ಪೀಠಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ. ಆ ಕಿರುಸಂಭಾಷಣೆಯ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ, ನನ್ನದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ತುಸು ಅತ್ತಿತ್ತ ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಮರುರೂಪಣೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಇವತ್ತಿನ ಕಾಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?

ನಾವಿವತ್ತು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಗತಕಾಲ ನಮಗೆ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ; ಹಲವು ಅನಿಷ್ಟಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುವುದಿದೆ. ಆದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಆ ಗತಕಾಲದ ದಾರ್ಶನಿಕತೆಯ ತಿರುಳು ನಮಗೆ ರೋಚಕವಾಗಿ ಕೂಡ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು, ಭಾರತದ ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶಗಳ -- ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗರ್ವ ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾದ -- ನೂರಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಆ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನಗಳ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವತ್ತಿನ ಯುವಜನರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಯುವಜನರು, ಭಾರತದ ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕತೆಗಳ ಪರಿಚಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಯಾವುದೇ ಊರಿಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಜನ -- ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವಜನ -- ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತುಂಬ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ; ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಗತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹಳೆಗಾಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ನಾಸ್ತಿಕರಾಗಿದ್ದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನೂರಾರು ಯುವಕರು ನನ್ನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಭಾರತದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕುತೂಹಲ ತೋರಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಂತೂ ‘ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾದಮೇಲೆಂದು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದುಬಿಡಿ; ನಿಮ್ಮ ಇರವಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ’ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದೂ ಇದೆ! ಆದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಭಾರತೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನ್ನಂಥವರ ಮೇಲಿದೆ.

ಆ ನವೀಕರಣ ಯಾವ ಬಗೆಯದು?

ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಾವು ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು; ಜತೆಗೇ, ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಮೌಢ್ಯ-

ಮಠದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗಬಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾವೀಗ ಭಾರತದ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಳಗಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅತ್ತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರೂ ಆಗದೆ, ಇತ್ತ ಆಧುನಿಕರೂ ಆಗದೆ ಇರುವ ಹೊಸತನವೊಂದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ಹೊಸತನವನ್ನು ನಾನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಹಲವರಿಗೆ 'ಅತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ, ಇತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಯೆಂತಲೂ ಆಧುನಿಕರಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕನೆಂತಲೂ ಎರಡೂ ಪಂಗಡದವರಿಂದ ಬೈಗುಳ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಜತೆಗೇ, ಹಳತರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿಲುವು. ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಯುವಜನರಿಗೆ ಕೂಡ ಇಂಥದೊಂದು ಹೊಸತನ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗತಕಾಲವನ್ನು ಅದರ ಮೌಢ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ಅದರ ದಾರ್ಶನಿಕ ತಿರುಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಠ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುವ ಜನ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಆ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಒಂದು ಜನಮಾನಸವನ್ನು ನಾವಿವತ್ತು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕತೆಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮತ-ಮೌಢ್ಯ-ಮಡಿಗಳಿಂದೆತ್ತಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನವೀಕರಿಸಿದರೆ ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯ ಇದೆ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದೂ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಇವತ್ತು ಭಾರತದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದರ್ಶನ-ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನದ ಆಸಕ್ತಿ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ? ಭಾರತದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಫಿಲಾಸಫಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಭಾಗಗಳೇ ಮುಚ್ಚುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ? ಇಂಥ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕೂ ಕಾರಣರು ನಾವೇ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅದು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಪೋಷಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂತಲೂ ನಾವು ಇದುವರೆಗೂ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಸುಳ್ಳು, ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೂ ಜಾತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಅಪಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿರೋಧಿಗಳೆಷ್ಟು ಕಾರಣರೋ ಅದರ ಪರವಾಗಿರುವವರೂ ಅಷ್ಟೇ ಜವಾಬ್ದಾರರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಇವತ್ತು ಭಾರತದೊಳಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಏನನ್ನು ಮಾತಾಡಿದರೂ ಅದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯತೆಯ ಪರವಾದ ವಕಾಲತ್ತು ಎಂದು ಕಾಣುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಜತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ತೊಡಕೂ ಇದೆ: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಅಪಧ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಭಾರತದ ಬೇರೆಬೇರೆ ದರ್ಶನ ಪರಂಪರೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧಿ ಎಂಬಂತೆ ಗ್ರಹಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಥ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದ ಭಾರಗಳಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಾದ ಒತ್ತಡ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಆಸಕ್ತರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನನ್ನಂಥವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಇರಬಹುದೆ ಎಂದು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇವತ್ತು ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕುರಿತ ಉಪಯುಕ್ತ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಬಲ್ಲ ವಾತಾವರಣವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕವರು ನನ್ನನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯೆಂದು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಅವರಿಗೆ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲೂ ಅಂಥದೊಂದು ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದ್ದು, ಮುಂದಿನ ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ಮೊನ್ನೆ ಯಾರೋ ಕೇಳಿದಾಗ, ನಾನು ತಮಾಷೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ -- ನೋಡಿ, ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಮೇರಿಕಾವೇ ಹೆಚ್ಚು ವೈದಿಕ ದೇಶ ಆಗುತ್ತದೆ; ಭಾರತ ಲೌಕಿಕದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ -- ಅಂತ!

ನೀವು ನವೀಕರಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಭಾರತೀಯತೆಯ ಪ್ರಮುಖ

ಚಹರೆಗಳೇನು? ಅದನ್ನು ನಾವು ಗತಕಾಲದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಆಕರಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?

ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದಾವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಪುನರಾವಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ ಪಠ್ಯ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವೆಂದೋ ಅಥವಾ ದಾರ್ಶನಿಕ ಉಪದೇಶದ ಪಠ್ಯವೆಂದೋ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಬದಲು, ಅದನ್ನು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ, ತುಂಬ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಓದುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳೆಗಾಲದ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಂಥ ಓದು ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸದ್ಯ, ನಾನು ಅಂಥದೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನಾನು ೩೦೦-೪೦೦ ಪುಟಗಳ ಒಂದೊಂದು ಸಂಪುಟ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಅದರ ಮೊದಲ ಕೆಲವು ಸಂಪುಟಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಗೀತೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಈ ಹೊಸ ನೆಲೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದೇ ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಶಯ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಇವತ್ತಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೀರಿ ಅನ್ನಬಹುದೇ?

ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಪೂರ್ಣ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಗತಕಾಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಇರುವ ಹಳೆಗಾಲದ ಜನರನ್ನು ನಾವೀಗ ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಅವರ ಜತೆಗೆ ಖಂಡನೆಯೂ ಬೇಡ, ಮಂಡನೆಯೂ ಬೇಡ. ಬದಲು, ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಹೊಸ ಕಾಲದ ಯುವಜನರ ಆಸಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕು. ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಸ್ಪಾದಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದರೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ -- ಇದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಮಠ ಮತ್ತು

ಮಡಿ -- ಈ ಎರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹೊಸಗಾಲದ ಕೇಳುಗರು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಬಳಗವನ್ನೇ ನಾನು ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಆಗಸ್ಟ್ ೨೯ ಮತ್ತು ೩೦ರಂದು ನೀನಾಸಮ್ ನಡೆಸಿದ ಕಾವ್ಯಕನ್ನಡಿ: ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಲೆರಿಂದ ೧೨ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೨ರಿಂದ ೨೯ರವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗವಾದ 'ಬಹುಮುಖಿ' (ರಚನೆ: ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ, ನಿ: ಚನ್ನಕೇಶವ) ನಾಟಕದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ನವೆಂಬರ್ ೨ ಮತ್ತು ಲೆರಿಂದ 'ಕರ್ಣದ್ಯುಮಣಿ' ಎಂಬ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಆಧರಿಸಿದ ವಾಚಿಕವಿನ್ಯಾಸದ (ನಿ: ಕೆ.ಜಿ.ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ) ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು. ನವೆಂಬರ್ ೩೦ ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧ ರಂದು 'ಎದೆಯ ಹಂಬಲ' - ಠಾಕೂರ್ ಕವಿತೆ ಆಧರಿಸಿದ ಕಿರುನಾಟಕದ (ನಿ: ಸೂರಜ್ ಕೆ) ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧ರಿಂದ ೧೧ರವರೆಗೆ ನೆದರ್ಲೆಂಡಿನ ಎವೆಲಿನ್ ಪುಲೆನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಮೋನಿಕಾ ರಾಫೆಟೆರಿಂದ ಗೊಂಬೆನಾಟಕದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ನಡೆಯಿತು. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೪ರಿಂದ ೧೯ರವರೆಗೆ ಪುಣೆಯ ಶ್ರೀ ಚಾರುದತ್ತ ಆಫೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಿ ಪಾಟೀಲ ಇವರು ನಾಟ್ಯಸಂಗೀತದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈನಡುವೆ, ಕೆ.ಜಿ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಅವರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ಸಮುದ್ಯತಾ ವೆಂಕಟರಾಮು ಅವರಿಂದ ಗಮಕ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತಲವಾಟ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಸಾಧನ, ಎಂ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಂದ ರಂಗಬೆಳಕು, ಮಂಜು ಕೊಡಗು ಅವರಿಂದ ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ನಡೆದವು. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೬ರಂದು ನೀನಾಸಮ್ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಪಂ. ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥ ಅವರ ಸರೋದ್ ವಾದನದ ವಿಶೇಷ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು.

ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್: ನೀನಾಸಮ್ ನೆನಹುಗಳು ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.

ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ (೧೯೨೫-೨೦೧೦) ಅವರು ೧೯೬೩ರಿಂದ ೧೯೮೩ರವರೆಗೆ ಪುಣೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಫಿಲ್ಮ್ ಮತ್ತು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ರಸಗ್ರಹಣ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದವರು; ಪುಣೆಯ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಗಣನೀಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು; ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದವರು. ೧೯೭೦-೮೦ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಡೆಸಿದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹ್ಯದಯತೆ ಶಿಬಿರಗಳ ಯೋಜನೆಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತವರು ಅವರು. ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗ, ಪುಣೆಯ ಅವರು ಹಲವು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಸೇರಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ನೀನಾಸಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಕೆಲಸಗಳ ಕುರಿತ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕೇಳಿಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಂದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲೇಖನ ಇದು.

ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕಿರುಬರಹವನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ, ೧೯೭೦-೮೦ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೊಸ ಹಾದಿಯೊಂದನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಂಡು ಇವತ್ತು ಪಡೆದಿರುವ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರ ಹಿಂದೆ ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ನೇರವಾದ ಕೊಡುಗೆ ಇದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ

೩೪

ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನಡೆಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು.

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಥನದ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದಾದ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ, ನಾನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗತಕಾಲದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚುಟುಕಾಗಿ ಪುನರ್ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ೧೯೪೯ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ನೊಂದಾವಣೆಯಾದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸರಿಸುಮಾರು ೧೯೬೯ರವರೆಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ರಂಗತಂಡವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಊರವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಒಂದು ನಾಟಕದ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವುದು, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಗಾಗ ಇದರ ಸದಸ್ಯರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ನೆಲೆಯ ಹಲವು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು -- ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸೇವಾಸಂಘವು, ೧೯೬೦ರ ದಶಕದ ತುದಿಗೆ ನೀನಾಸಮ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೊರಟದ್ದು ಈಗ ಹಳೆಯ ಕಥೆ.

೧೯೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸರಣಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರು ಸ್ಮರಣೀಯರು. ಮೊದಲನೆಯವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಕ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರು. ದೆಹಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತರಬೇತಿ ಮುಗಿಸಿದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ನೀನಾಸಮ್ ತಂಡದಲ್ಲಿ; ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆ ನಾಟಕವು -- ನಾನೂ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ -- 'ಪಂಜರಶಾಲೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಯೋಗ. ಈ ನಾಟಕವು ಮುಂದೆ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಂಥ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸುಸಜ್ಜಿತ ರಂಗಮಂದಿರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು; ಆ ರಂಗಮಂದಿರವನ್ನು ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಇಡುವುದು ಹೇಗೆಂಬ ಯೋಚನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲೊಂದು ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ ಆರಂಭವಾಯಿತು; ಆಮೇಲೆ ಈ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಲೆಂದು ನೀನಾಸಮ್‌ನ ರೆಪರ್ಟರಿ ತಂಡ

ತಿರುಗಾಟವು ಆರಂಭವಾಯಿತು -- ಇದು ನೀನಾಸಮ್ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಥನದ ಒಂದು ಎಳೆ; ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರು ಈ ಎಳೆಯ ಸೂತ್ರಧಾರರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಎಳೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು; ಅದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಧಾರರಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದವರೇ ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್. ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ, ಪುಣೆಯ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಮುಖ ಪುಸ್ತಕದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದ ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಮೊದಲನೆಯ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ, ಆಗ ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಶಿಬಿರಾಧಿಯಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಒಂದು ನೆನಪಿನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಹೀಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ:

೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲೇ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಡೆದ ಆರು ವಾರಗಳ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ, ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಶಿಬಿರದ ಯೋಜಕಳೂ, ನಿರ್ದೇಶಕಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಜತೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು, ಆಗಿನ್ನೂ ಪ್ರಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ್ ಬಹಾದುರ್ ಅವರು... ನಾವು ಸುಮಾರು ೪೦ ಮಂದಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿದ್ದೆವು. ಪಾಠ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚರ್ಚೆ, ಚಿತ್ರಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಂತಾಗಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಡುರಾತ್ರಿ ದಾಟುವ ತನಕದ, ದಿನಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೨-೧೩ ತಾಸಿನ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು. ಆಗಾಗ ಬಂದುಹೋಗುವ ಹಲವಾರು ಉಪನ್ಯಾಸಕರಿದ್ದರೂ ಆದ್ಯಂತ ನಮ್ಮ ಜತೆ ಇದ್ದವರು ಇಬ್ಬರು ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಮತ್ತು ಸತೀಶ್ ಬಹಾದುರ್... ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಅದ್ಭುತವೆಂದು ಕಂಡದ್ದು ಆಕೆಯ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಪಾರ ಉತ್ಸಾಹ. ಅಂಥ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಾಗಿ ಮೊದಲ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲೇ ಇಡೀ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸತೀಶ್ ಬಹಾದುರ್ ಆಕೆಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ 'ಮರಿ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಅದೇ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪುಟಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಪುಟ ೨೫೧-೫೨, ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಅರಶತಮಾನದ ಅಲೆಬರಹಗಳು, ೨೦೦೪).

ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಮತ್ತು ಸತೀಶ್ ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದ ತೀವ್ರ ಪ್ರೀತಿಯೆರಡೂ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತೆಂದರೆ, ಆ ಶಿಬಿರದಿಂದ

ಹಿಂದಿರುಗಿದವರೇ ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಸಮೀಪದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸಿನೆಮಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಜಾಗತಿಕ ಸಿನೆಮಾದ ಕೆಲವು ಮೇರುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತರಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ನಡುವೆ, ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ ರಂಗಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಳಿಕ ಈ ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡವು; ಮತ್ತು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ಚಿತ್ರಸಮಾಜವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಮತ್ತು ಆಗ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಬೈವ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಪಿ.ಕೆ. ನಾಯರ್ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಈ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಪ್ರಯೋಗವು ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು.

ಈ ನಡುವೆ, ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡುಗೂ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಹೊರೈಜಾನ್' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರು ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದು ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಚಿತ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಬೆಂಬಲದ ಫಲವಾಗಿ ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ, ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಂಥ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ೧೦ ದಿನಗಳ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವವೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ, ಕುರೋಸಾವಾ, ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಮೊದಲಾದ ಖ್ಯಾತನಾಮರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗರು ಕೂತು ನೋಡಿದರೆಂಬುದೇ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು; ನಮ್ಮೂರಿನವರೇ ಆದ ರಘು ಸೋಫೀನಾ ಅವರು ಈ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಫಿಲ್ಮ್ ಫೇರ್ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ವರದಿಯು ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹೊರಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿತು -- ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯದಾಗಿರುವ ಸಿನೆಮಾಗಳನ್ನಾಗಲೀ ನಾಟಕಗಳನ್ನಾಗಲೀ ನೋಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ -- ಎಂಬೊಂದು ಪ್ರಚಲಿತ ಮಿಥ್ಯೆಯು ಎಷ್ಟು ಸುಳ್ಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕ

ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಅರಿವುಗೊಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವವೇ. ಅಲ್ಲದೆ, ೧೯೭೭ರ ಈ ಚಿತ್ರೋತ್ಸವದ ಮೂಲಕ ದಕ್ಕಿದ 'ಜನಸಾಮಾನ್ಯ'ರನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಹೊಸ ಒಳನೋಟವೇ, ನಿಜವಾಗಿ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ ಮೊದಲಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ರೂಪಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕಾಣೆಗೆ ಬೆನ್ನುಲುಬಾಗಿ ನಿಂತಿತು -- ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಹಿನ್ನೋಟದಿಂದ ನಮಗಿವತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಉತ್ತಮದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ, ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ೧೯೭೯ರಿಂದ ೧೯೮೯ರವರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಒಂದು ಸಿನೆಮಾ ರಸಗ್ರಹಣ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಈ ಹತ್ತು ಶಿಬಿರಗಳ ಸರಣಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ಇದರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತವರು ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್. ಆ ಶಿಬಿರಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಹಾಜರಿದ್ದ ನನಗೆ, ಇವತ್ತು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ನನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳೂ ಈ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣದ ತರಗತಿಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎಂಬುದೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕರಾಗಿ ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಂಡ ಹಲವರು ಇವತ್ತಿಗೂ ಈ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಅನುಭವವನ್ನು ತಮ್ಮ ನೆನಪಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹಲವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಠ್ಯವಾಗಿ ನೀನಾಸಮ್ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕರಪತ್ರಗಳೇ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಕುರಿತ ಮೊದಲ ಹತ್ತಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ಹತ್ತೂ ಶಿಬಿರಗಳ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದಂಥದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯ ಗಂಟೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿ ೯ರವರೆಗೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಡದೆ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಬೇರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವರೇ ಸ್ವತಃ ನೂರಾರು ಬಾರಿ ನೋಡಿದ್ದ ಸಿನೆಮಾಗಳನ್ನು ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ

ಆಗಲಿ, ಅವರು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ರಂಗಮಂದಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಹೋಗಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಈ ಅತ್ಯುತ್ತಮದ ಪಾಠಕ್ರಮವೇ ಕೆಲವು ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ, ತಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಾಂಗಣದಲ್ಲಿರುವ ಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಲುಪಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾಳಜಿಯಿದ್ದ ಬಹಾದುರ್ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಯಾವತ್ತೂ ಭಾರವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಈ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರೆಂದರೆ, ೧೯೭೯-೮೦ರ ನಡುವಿನ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾವ ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದೆ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ನಡುವಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವರ್ಷ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ದಿನಾಂಕ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮೇಲೆ, ಅದೇ ದಿನಾಂಕಕ್ಕೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವರದನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ತಾನು ಕೇವಲ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣದ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೊಸ ಚಲನಚಿತ್ರಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬೊಂದು ಅರಿವು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನಾಡಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ನೀನಾಸಮ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾರ್ಯಕರ್ತನಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬೊಂದು ಭವಿಷ್ಯಮುಖಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಆಗಲೇ ಇದ್ದಿತ್ತೇ? -- ಎಂದು ಕೂಡ ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಹಿನ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಇರುವ ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಹಲವು ಮಿತ್ರರು ಸತೀಶ್ ಬಹಾದುರ್ ಅವರನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೀವ್ರವಾದ ಅನುರಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನೋಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಕ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ. ಆ ಎಪ್ಪತ್ತು-ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷದ ಒಂದು ಕಿರುಚಿತ್ರವನ್ನು ಪದೇಪದೇ ತೋರಿಸುತ್ತ, ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಯ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೇ ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಹೊಳಪು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಬಗೆಯನ್ನು ನಾನು ಯಾವತ್ತೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ೧೯೮೦ರ ದಶಕದ ಅನಂತರ, ನಾನು ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಓದು-ನೋಡುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಕೂಡ, ಈ ಚಲನಚಿತ್ರ ಶಿಬಿರಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಾಠ ನನ್ನೊಳಗಿಂದ ಯಾವತ್ತೂ ಮಸುಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ತೋರಿಸಿ

ವಿವರಿಸಿದ 'ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ', 'ರಶೋಮಾನ್', 'ಹ್ಯಾಪಿ ಆನಿವರ್ಸರಿ', 'ಭೈಯರೀ ಟೇಲ್' -- ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತುಹಲವು ಹಿರಿ-ಕಿರಿ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಅನುಭವವು ನನ್ನೊಳಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಹರಳುಗಟ್ಟುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ; ಅವುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂತಿದೆ.

ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ನೀನಾಸಮ್ ಜತೆಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರವೇ ಆದರೂ ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಹಾದಿಯು ನೀನಾಸಮ್‌ನ್ನು ಆಮೇಲಿನ ಹಲವು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಮುನ್ನಡೆಸಿದೆ; ಈಗಲೂ ಹೊಸ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ೧೯೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ, ನೀನಾಸಮ್ ಫೋರ್ಡ್ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಿಂದ ಸಿಕ್ಕ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತೆ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರೇ. ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಾದರೆ, ನೀನಾಸಮ್ ೧೯೭೦ರಿಂದ ೧೯೯೦ರ ನಡುವೆ ನಡೆಸಿದ ಚಲನಚಿತ್ರಸಂಬಂಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪಟ್ಟಿ ಹೀಗಿದೆ: ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ೧೦ ದಿನದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಶಿಬಿರಗಳು - ೧೦, ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವಗಳು - ೧೪, ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ನಡೆಸಿದ ೨-೩ ದಿನಗಳ ರಸಗ್ರಹಣ ತರಬೇತಿಗಳು - ೫೪ ಮತ್ತು ಕಿರುಚಿತ್ರೋತ್ಸವಗಳು - ೫೫.

೧೯೮೯-೯೦ರ ಅನಂತರ ನೀನಾಸಮ್ ತಾನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತೆ ಶಿಬಿರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ೧೯೯೦ರಿಂದ ೨೦೧೫ರವರೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವು, ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಬಿರಗಳ ಹೊಸದೊಂದು ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು, ಡಾ. ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನೂರು-ನೂರೈವತ್ತು ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅನುಸಂಧಾನದ ಹೊಸ ಹಸಿವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಮೂರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಈ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಿತ್ತೈಸಿಗಳೂ ಬೆಂಬಲಿಗರೂ ಆಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಇಂಥ ವಿಶಾಲ ಜನವರ್ಗದ ಬೆಂಬಲದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಕೇವಲ ಅನುದಾನದಿಂದ ಅಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇಂಥ ಒಂದು ಪೋಷಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ನೆರವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತೆ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಅವರನ್ನೂ ನಾವು ಯಾವತ್ತೂ ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಐತಿಹ್ಯಕಥನದೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಿರುಬರಹವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸುಸಜ್ಜಿತ ವಸತಿಗೃಹ ಹಾಗಿರಲಿ, ಸ್ನಾನ-ಶೌಚದ ಕೋಣೆಗಳಿರುವ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ಕಟ್ಟಡ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತಿವರ್ಷ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಸತಿ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಉಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಗ, ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಲಾಡಿ ಕುಷ್ಟ ಎಂಬ ಸ್ಥಳೀಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಆ ಕುಷ್ಟನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವನು ಬಹಾದುರ್ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ; ಮತ್ತು, ಅವರು ತನ್ನನ್ನು 'ಕುಷ್ಟ ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಊರವರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೊ. ಬಹಾದುರ್ ಅವರೂ ಜಾಗತಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಯಾ ಚಿತ್ರದ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆರಡೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಈ ಊರಿನ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ -- ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ಶಿಬಿರಕ್ಕೂ ಸಂಜೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚಿತ್ರೋತ್ಸವಗಳಿಗೂ ಬಂದು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆರಡೂ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಸಂವಹನ ನಡೆಯುವುದು ಬಹುಪಾಲು ಮನುಷ್ಯಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಭಾಷೆಯಿಂದಲ್ಲ ಎಂಬೊಂದು ವಿಶಾಲ ಸತ್ಯ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್ ಮತ್ತು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಸಂಬಂಧ ನಿಂತಿದ್ದು ಅಂಥ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಸತ್ಯದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ.

ಮಾತುಕತೆ ೧೧೬

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭
 ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬
 www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ
 (ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಜಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,
 ಮುದ್ರಣ: ಸ್ವಾನ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ನವೆಂಬರ್ ೨೦೧೫ ವರ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಂಚಿಕೆ ನಾಲ್ಕು

೧.	ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ : ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಸಂದರ್ಶನ ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್	ಪುಟ ೦೧
೨.	ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ: ಪರಂಪರೆಯ ನವೀಕರಣದ ಹರಿಕಾರ ಸಂದರ್ಶನ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ಪುಟ ೨೬
೩.	ಪ್ರೊ. ಸತೀಶ ಬಹಾದುರ್: ನೀನಾಸಮ್ ನೆನಪುಗಳು ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ಪುಟ ೩೩

second cover ←

MAATHUKATHE

November 2015 (Year 29 Issue 4), Ninasam Quarterly Newsletter
 Published every February, May, August and November
 FOR PRIVATE CIRCULATION
NINASAM
HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೭೭ ೪೧೭ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	
ದಶರೂಪಕ (ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ - ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೬೦
ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೇಶ (ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೨೦೦
ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೨೪೦
ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ (ಸ್ವಾನಿಸ್ವಾವಸ್ಥಿಯ ಆನ್ ಆಕ್ಟಿವ್ ಪ್ರಿಪೇರ್ಸ್ ಅನುವಾದ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೪೦
ಓದಿನ ಸುಖ (ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರಾ)	ರೂ. ೧೧೦
ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಆಸ್ ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್ ಕನ್ನಡ ರೂಪ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೭೦
ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ದರ್ಪಣ (ಮೂಲ-ಅನುವಾದ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಮೇತ - ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೧೩೦
ಅರ್ಥಾರ್ಥ (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್)	ರೂ. ೧೪೦
ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ವಾಚ್ಯಯ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೬೦
ಊರುಭಂಗ (ಕಾದಂಬರಿ - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ)	ರೂ. ೨೨೫
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ದೇಶಭಾಷೆ (ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ -ಷೆಲ್ಡನ್ ಪೊಲಾಕ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೨೨೫
ಸೇತುಬಂಧನ (ನಾಟಕ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೯೫
ಚಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಾಚಿ (ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳು - ಪದ್ಮರಾಜ ದಂಡಾವತಿ)	ರೂ. ೨೨೫
ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ: ಸಮಸ್ತ ಕಥೆಗಳು	
ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಆವೃತ್ತಿ	ರೂ. ೪೮೦

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ
 www.aksharaprakashana.com
 ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ